

מה:

עין משפט **נר מצוה**

במא א מיי פֿ'ת מה'ל עבודת כוכבים ה' ג סמג לנאון קמה טור ש"ע י"ד סומן קמה סעף א':
ג ב מיי עס טוש"ע עס סעף ו:
גא ג ד טוש"ע י"ד ס' קמו סעף טו:

רבינו חננאל

רב ששת אילן שנטעו ולבסוף עברו איכא בעייהו תנא קמא אמר אילן שנטעו ולבסוף עברו מותר ר' יוסי הגלילי אומר אסור. ודייק מדרקתני ר' יוסי הגלילי אומר מפני מה האשרה אסורה מפני שיש בה תפיסת יד בני אדם, וכל שיש בה תפיסת יד בני אדם לאתווי אילן שנטעו ולבסוף עברו. ואף ר' יוסי בר' יהודה סבר אילן שנטעו ולבסוף עברו אסור. דתני' ר' יוסי בר' יהודה אומר מתוך שנאמר אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם שומע אני תחת כל עץ רענן אלהיהם ולא עץ רענן אלהיהם ת"ל ואשריהם תשרפון באש א"כ תחת כל עץ רענן למא לי ההוא לכדריבי עקיבא דאמר אני אחיה אובין לפניך כ"מ שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן דע שיש שם עבודת כוכבים. ורבנן דפליגי על ר' יוסי האי ואשריהם תשרפון באש מאי עבדי ליה. מבעי ליה לאילן שננטעו מתחלה ופריקו מותר הוי אומר אילן שננטעו ולבסוף עברו. ומקשינן והא ר' יוסי האי קרא קתני ונטיב ליה תלמודא ואשריהם תשרפון באש ואת מפקת ליה מואשריהם תגדעון. ופריקנן אילו לא נאמר ואשריהם תשרפון באש היתוי אומר ואשריהן תגדעון כו'. ורבנן האי ואשריהם תגדעון מאי דדישי ביה מיבעי להו לכדתניא גידוע לעבודת כוכבים קודם לכבוש ארץ ישראל וכבוש הארץ קודם לביעור עבודת כוכבים דתני רב יוסף ונתצתם את מזבחותם תתן והנח ורדוף ואחר כך חזור שרוף. סוגיא דשמעתא העוקר עבודת כוכבים צריך לשרש אחריה ולאבד שמה מן המקום ההוא לגמרי

והכא באילן שננטעו ולבסוף עברו קא מיפ"גי. רש"י תפס שיטתו בכולה שמעתין דקרי נטעו ולבסוף עבדו היכא שנטעו גרעין אצל בנטעו אילן לכ"ע אסור והכא קמיפלגי בנטעו גרעין דת"ק סבר דכיון שנטעו גרעין שלא לשם אשרה אין זו תפיסת ידי

והכא באילן שננטעו ולבסוף עברו קמיפלגי ת"ק סבר ״אילן שננטעו ולבסוף עברו מותר ורבי יוסי הגלילי סבר אילן שננטעו ולבסוף עברו אסור ממואי מדרקתני סיפא מפני מה אשריה אסורה מפני שיש בה תפיסת ידי אדם וכל שיש בו תפיסת ידי אדם אסור וכל שיש בו תפיסת אדם לאתווי מאי לאו לאתווי אילן שננטעו ולבסוף עברו^(א) ואף רבי יוסי בר' יהודה סבר אילן שננטעו ולבסוף עברו אסור דתניא רבי יוסי בר' יהודה אומר מתוך שנאמר ואלהיהם על ההרים^(ב) ולא ההרים אלהיהם אלהיהם על הגבעות ולא גבעות אלהיהם שומע אני תחת כל עץ רענן אלהיהם ולא ^(ג) רענן אלהיהם ת"ל וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן באש אלא תחת כל עץ רענן ל"ל ההוא לכדר"ע הוא דאתא דאר"ע אני אובין ואדון לפניך כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן דע שיש שם עבודת כוכבים ורבנן האי ואשריהם תשרפון באש מאי עבדי ליה מיבעי ליה ילאילן שננטעו מתחילה לכך ור' יוסי בר' יהודה נמי מיבעי ליה להכי ה"ג אלא אילן שננטעו ולבסוף עברו מנא ליה נפקא ליה^ג מואשריהם תגדעון^א איזוהו עץ שגידועו אסור ועיקרו מותר הוי אומר אילן שננטעו ולבסוף עברו והא ואשריהם תשרפון באש קא נסיב לה תלמודא אילו לא נאמר קאמר אילו לא נאמר תשרפון באש הייתי אומר ^(ד) ואשריהם תגדעון באילן שננטעו מתחילה לכך השתא דכתיב ואשריהם תשרפון באש אייתר ליה ואשריהם תגדעון לאילן שננטעו ולבסוף עברו ורבנן האי ואשריהם תגדעון מאי עבדי ליה לכדר' יהושע בן לוי דא"ר יהושע בן לוי גידועי עבודת כוכבים קודמין לכיבוש ארץ ישראל כיבוש ארץ ישראל קודם לביעור עבודת כוכבים דתני רב יוסף וַיִּנְתְּצֵתֶם אֶת מִזְבְּחֹתָם והנח ושברתם את מצבותם והנח והנח ס"ד שריפה בעי אמר רב הונא ^(ה) רדוף ואח"כ שרוף ור' יוסי בר' יהודה האי סברא מנא ליה נפקא ליה ימאבד תאבדון אבד ואח"כ תאבדון ורבנן הא מיבעי ליה לעוקר עבודת כוכבים יִשְׁצַרְיָךְ לשרש אחריה ורבי יוסי בר' יהודה לשרש אחריה מנא ליה נפקא ליה ימואבדתם את שמם מן המקום ההוא ורבנן ^(ו) ההוא ילכנות לה שם דתניא ר"א אומר מנין לעוקר עבודת כוכבים שצריך לשרש אחריה ת"ל ואבדתם את שמם אמר

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

אילן שנטעו. שלא לשם אשרה ולבסוף עבדו דשמעיה לת"ק דאמר הרים וגבעות שרו ה"ה כל כיוכל צהן שמחוצרין ולא היתה תחילתו לעבודת כוכבים ואיזו היא אשריה אסורה שנטעו מתחילה לכך דתפיסת יד אדם אינו כלום אא"כ היא לשם עבודת כוכבים אצל נטעו

גרעין שלא לשם אשריה אין זו תפיסת ידי אדם הואיל וההיא שעתא לאו דעתיה לעבודת כוכבים היה וממעטי ליה מתחת כל עץ רענן^(א) ולא עץ עצמו ואחא ר' יוסי הגלילי למימר אילן שנטעו גרעין אפי' שלא לשם אשריה ולבסוף עבדו אסור דלא דמי להר שהרי יש צה תפיסת ידי אדם בנטיעה הילכך תוספתו אסור אצל עיקרו קודם שהשתחוה לו מודה דשרי כלקמן ^(דף מה.): **ממאי**. שמעינן דר' יוסי אסר אילן שננטעו ולבסוף עבדו ^(ו): הא דמיהדר ותני **כל עץ ש צו תפיסת יד וכו' לאתווי מאי**: ^(ז) תלמוד לומר **ואשריהם תשרפון**. ולקמן ^(דף מה.) מפרש ממאי דנטעו ולבסוף עבדו קאי: **ר' יוסי בר' יהודה סבר אילן שננטעו ולבסוף עבדו אסור**. מדקאמר דלא דרשינן ולא עץ רענן אלהיהם דאי קסבר אילן שנטעו ולבסוף עבדו שרי לדרוש תחת כל עץ רענן ולמישריהו ודכי איצטעי ליה למיתני מתוך שנאמר ולא עץ רענן אלהיהם שומע אני כל האשרות מותרות ת"ל ואשריהם תשרפון וגו': **לכדר"ע**. דכיון דלא מצינן למדרשיה דהא כתיב ואשריהם תשרפון מוקמינן ליה לסמינא אצל קמאי למיעוטא דרשינן: **גידועו**. וטעם שהחליף אחרי כן דקאמר תגדעון מכלל דעיקרו עוזב בנקרע ויהנה ממנה: **והא ואשריהם תשרפון באש** ^(א) **נסיב**. רבי יוסי בר' יהודה תלמודא למלתיה ולמיסר אילן שננטעו ולבסוף עבדו: **בלשון אילו לא נאמר** ואשריהם תשרפון **באש**. לאילן שננטעו מתחילה הייתי אומר ואשריהם תגדעון למיסריה הוא דאתי אצל אילן שננטעו ולבסוף עבדו שרי תלמוד לומר ואשריהם תשרפון באש לאילן שננטעו מתחלה לכך ואיתמר ליה ואשריהם תגדעון לאילן שננטעו ולבסוף עבדו: **וכן**. דאמרי כל האילן מותר: **האי ואשריהם תגדעון**. שעיקרו ^(א) מונח בצרך בנמאי אוקמי ליה אי בצאילן שננטעו מתחלה לכך כולה אסור: **מיצעי ליה לכדר' יהושע** וכו'. גידוע זה לא להמיר עיקרו אלא שיגדעו מיד בכניסתם ולאחר כיבוש יחפשו אחריהם לשרשם ולבזעם: **גידועי עבודת כוכבים קודמין לכיבוש א"י**. בכניסתן נטעו לגדעם מיד ולאחר כיבוש ישרשו אחריהם: **והנה**. מדלא כתב ישרוך: **שריפה צעי**. דהא אחי לידי תקלה ועוד כתיב אחרינא פסילי אלהיהם תשרפון^א:

הנה. עד שמרדוף ותכלה את העוזדי כוכבים ואח"כ שרוף: **האי סברא מגליה**. מדרב יוסף לא נפקא דהוא גופיה אתגדעון ואתשרפון קא סמיך דאי מונתנאם הוה אמינא הנה דוקא דגזירת הכתוב היא שאין צריך לבצר מדלא כתב צהו שריפה אצל ^(א) באשרה כיון דחוינן צה שני ציטולין אמרינן נמי התם דונתנאם קודם לכיבוש כתיב ולאחר כיבוש צעי שריפה: **ואח"כ סאנדון**. אלמא יש שהות הפסק צינתיים: **צית**

מסורת הש"ס

א) [לקמן מו. מה.א],
ב) סנהדרין מז. ז. א) [לקמן מה.א],
ד) [נמוקי סו.א],
ה) [נדרים יב. א],
ז) [א"ל אחר ד"ה ר' יוסף. א]
[נדרים א.א]

תורה אור השלם

1. אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים והרים תהרסו ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן.
2. ונתצתם את מזבחותם ושברתם את מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא:

דברים יב ג
כי אם בה תעשו להם מזבחותיהם ותחצו ומצבתם תשברו ותשריפם תגדעון ופסיליהם תשרפון באש:
דברים ז ה

הגהות הב"ח

א) גבי ולא עץ רענן:
ב) שם הייתי אומר ואשריהם:
ג) שם אמר רב הונא הנח ורדוף ואח"כ שרוף:
ד) רש"י ד"ה ממאי שמעינן וכו' ולבסוף עבדו מדקא מיהדר ותני וכל שם כ"ל ודל"א ואמר דיבור זה צ"ל ד"ה ואף ר' יוסי בר' יהודה סבר אילן שננטעו ואח"כ ד"ה ת"ל ואח"כ ד"ה לכדר"ע:
ה) ד"ה והא ואשריהם תשרפון באש קא נסיב תלמודא למלתיה דרבי יוסי בר' יהודה למיסר אילן וכו' עבדו הס"ד ואת"כ מ"ה אילו לא נאמר בלשון אילו:
ו) ד"ה האי וכו' שעיקר יהא מונח:
ז) ד"ה האי סברא וכו' אצל כיון דחוינן בה באשרה שני ציטולין:
ח) תוב' ד"ה ור' יוסי וכו' והאך תורה הא לעיניה:
ט) ד"ה הנה וכו' לא נפקא דהוא גופיה אתגדעון וכו' קודם לכיבוש כתיב:

מוסף רש"י

ולא ההרים אלהיהם. ועוד את ההרים אילן נאשרים ההרים בכך (וחז"ן א.יטו).

מסורת הש"ס

צִים גָּלִיל, (ה' לשון גוצה גליל: צים כריא'. לשון חפירה ושפלות: **וּעוּבְדִיהֶן בַּסִּיף**. דבני נח נִלְטוּוּ על עבודת כוכבים בַּסְּנֵה־דְרִין (דף נו.) ואִמְרִינֶן הַמַּס כֵּל מִיתָה הָאִמּוּרָה לַבְּנֵי נֹחַ אֵינָה אֲלָא סִיף: **וּלּוֹקְמָה בּוֹרַעִים שׁוֹרַעַן מַסְחָלָה לַכֹּד: וּרְנָנָן**. לַאֲסוּרִין וּפְלִילוּ לַרְבִּנָן: **שְׁנִדְלָדְלוּ**. נַעֲקְרוּ מֵאֲחִילָן וּהַשְׁתַּחֲוִה עֲבוֹרִם לַהֶס: **בְּהַמָּה טוֹכִית**. שְׁאִינָה מַחוּבֵּר וְאִינָה נֶאֱסָרֶת בַּהֲשַׁתְּחוּיָה דַּמְדַּאֲסָר רַחֲמִנָּא נַעֲבֵד לַגְּזוּה דַּמְתִּיז מִן הַבְּקָרִיט וְלֹא כָּל הַבְּקָר לַהֲוִילָא הַנַּעֲבֵד בַּפֶּרֶק שׁוֹר שְ�נַגַּח (ב"ק דף מ: מ:) מַכְלָל לַהֲלִידוּט שְׂרִי דִאִי לַהֲדִידוּט אֲסוּר לִמַּה לִי קֶרֶף לַגְּזוּה הָא מִמַּשְׁקָה יִשְׂרָאֵל כְּתִיבִי מִן הַמּוֹתֵר לִישְׂרָאֵל: **מַצְהָמָה צַעֲלָא מוּס**. דְּלֵאִינָה נֶאֱסָרֶת נִמִּי אִם הַשְׁתַּחֲוִה לָה: **וּמַהִר**. דְּכִי פִרְכַּת מַה לְבַהֲמָה שְׂכָן צַעֲלַת חִיִּים הַלֵּכֵךְ תַּשְׁבִּיעַ וְלֹא מִיתַסְרָא הֵר יוֹכִיחַ מַה לַהֵר שְׂכָן מַחוּבֵּר בַּהֲמָה טוֹכִיחַ וְחוּר הַדִּין כּו' הִלֵּךְ הַשׁוּה שַׁבָּן שְׁאִין ^(א) תַּפִּיסַת יָד אֲדָס וְהוּ שְׂטַעַס עַלְמּוּ לַהֲמִיר שְׁאִין יוֹכִילִין לַתְלוּת טַעַס הִיתָרִן בַּטַּעַס אַחֵר דִּאִי אֲמַרְתָּ הִיתָרִן מִשּׁוּם מַחוּבֵּר הֵרִי בַּהֲמָה וְאִי מִשּׁוּם חִיִּים הֵרִי בֵּרִי עֵיכְ טַעַס הִיתָרִן מִשּׁוּם דְּלִין בֵּרִן תַּפִּיסַת יָד אֲדָס שַׁדְּדַרְזָּה זֶה הוֹשׁוּ שְׁמִינָא אָף אִנִּי אֲצִיבֵא כָּל הַשְׁווּין לֶהֱן דְּדַדְּרָ זֶה שִׁיחַ מוֹתָרִין וְהַשְׁמַל לִיכֹא לִמְיַפְּדֵךְ שְׂכָן לֹא נִשְׁמַת מַצְרִייתָן דִּהֹא בַּהֲמָה נִשְׁמַתִּית בַּזּוּם: **וּמֵאִילֵן יִבַּשׁ**. דַּנְשַׁתְנָה מַצְרִייתוּ וּפִאִרִי הִכִּי לֹא מִיתַסָּר לַרְבִּנָן דַּפְּלִיגִי עָלֶיהָ דְר' יוֹסִי בְּרַבִּי יִהוּדָה הִלֵּךְ הַשׁוּה שַׁבָּן שְׁאִין צָהֵם תַּפִּיסַת יָד אֲדָס לֶשֶׁם עֲבֻדָּת כּוֹכְבִּים דַּתַּפִּיסָה דַּנְטִיעִיָּה דַּמַּעֲיָקֶרֶף לֹא הוּיָא תַּפִּיסָה לַרְבִּנָן לֵלְאֹו אִילָן ^(א) הוּא הִהוּא שַׁעֲמַל שְׁנַטְעוּ גִרְעִין וּר' יוֹסִי בְּר' יִהוּדָה דַּחֲשִׁיז לִיָּה תַּפִּיסָה וְאֲסָר לִיָּה מִשְׁכַּתָּה לֶה אֲצִילָן שַׁעֲלָה מֵאִלּוּי דַּפְּאִילֵן לִר' יוֹסִי לֹא מִיתַסָּר כָּל זִמַּן שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשֵׂה בְּגוֹפוֹ: **לֶהֱכִי נָסִיב** **הוּי מַעֲשֵׂה**. ^(א) דַּלְכַּתִּי אִיכֹא תַּפִּיסַת יָד אֲדָס. **אֲלֵמָא בְּנִי ר' חִיִּיא תַּפִּיסַת יָד בָּעוּ: לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ בְּנִי ר' חִיִּיא**. הוּא דַּלְמִירִי דִּלָּא צַעֲיָן תַּפִּיסַת יָד דְּדַדְּרָ תְלוּשׁ ^(א) וְלֹא צַעֲלֵי חִיִּים בִּין

פסוקים המופיעים בפרק

הגהות הב"ח

(א) גַּם וּלּוֹקְמָה בּוֹרַעִים שׁוֹרַעֲרֵין מִתַּחֲלָה לִכְך וּרְנָנָן (ב) שֶׁם בְּנֵי ר' חִיִּיא (ג) שֶׁם בְּנֵי ר' חִיִּיא דַּאֲסָרִי וְהַשְׁתַּחֲוּוּה: (א) שֶׁם וְכִי הָא דַּלְמִיר: (ב) רַשִׁי דִּיָּה בִּית גִּילָא גִילֵי לִשׁוֹן גּוּבְרָה הַסִּיד: (א) דִּיָּה וּמַהִיר דְּכִי וְכִי שְׁאִין בְּהֵן תַּפִּיסַת יָד אֲדָס וְחִי טַעֲמוּה לַהֲמִירָא וְכִי וְאִי מִשּׁוּם בַּעֲלַת חִיִּים: (א) אִילָן הוּי וּמֵאִילֵן לִכְך דִּלָּא אִילָן הוּי הִהוּא שַׁעֲמַל בַּשְּׁטַטְעוּ גִרְעִין וְכִי תַּפִּיסָה וְאֲסָר לֹא מִשְׁכַּתָּה לֶה אֲלֵא אֲצִילָן שַׁעֲלָה מֵאִלּוּי דַּפְּאִילֵן לַרְבִּי יוֹסִי בֵּר: יְהוּדָה לֹא מִיתַסָּר: (א) דִּיָּה הוּי מַעֲשֵׂה דְבַחֲבִי אֲלֵא: (א) דִּיָּה לְעוֹלָם וְכִי דְּדַדְּרָ תְלוּשׁ דַּלְאֹו צַעֲלֵי חִיִּים: (א) דִּיָּה וּלְמֵאֵן וְכִי דַּלְאִיו לֹא בְּנֵי תַּפִּיסַת יָדִי אֲדָם זֶה לֶסָס: (א) דִּיָּה אֲסוּרָה אִפְּלֵא: יִבֵּי דְּבוּר זֶה מוֹתֵר: (א) דִּיָּה לְבִינָה וְכִי וּקְמִיצְעִיל לִיָּה לַחֲזִיקָה: אִי צִימָא דּוֹקָף לְבִינָה: (א) תּוֹבֵד דִּיָּה אַמֵּר וְכִי דַּלְאִיל אִנִּי אוֹבִידִין וְאִידוּן לַפְּנִיךְ וְכִי מִיבִיעִי לִיָּה קֶרֶף וְכִי אֲלִיצָא דְרַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי: (א) דִּיָּה בַּהֲמָה וְכִי בַּהֲמָה שֶׁל עַצְמוּ אֵינָה נֶאֱסָרֶת:

פסוקים המופיעים בפרק

מוסף רש"י

בית כריא. בית הכֹּסֵף לשון כרו שזחה (תוספות לה). להשתחוות לה. וְלֹא הַשְׁתַּחֲוִה לָהּ, וּבֹא עֲבוֹרִם וְהַשְׁתַּחֲוִה לָהּ אֲסוּרָה. אֲפִי"פ שְׁאִינָה שְׁלֹו (לקמן נג.)

פסוקים המופיעים בפרק

רבינו חננאל

שנאמר שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא. הא כיצד אם היו קורין אותה בית גליא קורין אותה בית כריא. עין כל. עין קוץ: **תני** תנא קמיה דרב ששת העכו"ם העובדין את ההרים ואת הגבעות הן מותרין ועובדיהן בסיף. עובדי הירקות והדורעין הן אסורין ועובדיהן בסיף: **מני** ר' יוסי ב"ר יהודה היא. מדקתני ודעים (א)הורי ודעים דומיא דהר מה הר שלא נעשה מתחלה לכך אף ודעים שלא נעש מתחלה לכך הן אסורין: **אתמר** אבני הר שנדלדלו ולא נתקפרו לגמרי אלא הן תלויות כמו אבר מודולדל תעבדו אותן האבנים. ר' חייא ור' יוחנן חד אמר מותרין הן כהר. מה הר אין בו תפיסת ידי אדם. כלומר אין בו מעשה בן אדם

צוים גליל

וּעוּבְדִיהֶן בַּסִּיף. דבני נח נִלְטוּוּ על עבודת כוכבים בַּסְּנֵה־דְרִין (דף נו.) ואִמְרִינֶן הַמַּס כֵּל מִיתָה הָאִמּוּרָה לַבְּנֵי נֹחַ אֵינָה אֲלָא סִיף:

ולוקמה בורעים שורען מסחלה לכד: ורננן. לאסורין ואפילו לרבנן:

שְׁנִדְלָדְלוּ. נַעֲקְרוּ מֵאֲחִילָן וּהַשְׁתַּחֲוִה עֲבוֹרִם לַהֶס: **בְּהַמָּה טוֹכִית**. שְׁאִינָה מַחוּבֵּר וְאִינָה נֶאֱסָרֶת בַּהֲשַׁתְּחוּיָה דַּמְדַּאֲסָר רַחֲמִנָּא נַעֲבֵד לַגְּזוּה דַּמְתִּיז מִן הַבְּקָרִיט וְלֹא כָּל הַבְּקָר לַהֲוִילָא הַנַּעֲבֵד בַּפֶּרֶק שׁוֹר שְ�נַגַּח (ב"ק דף מ: מ:) מַכְלָל לַהֲלִידוּט שְׂרִי דִאִי לַהֲדִידוּט אֲסוּר לִמַּה לִי קֶרֶף לַגְּזוּה הָא מִמַּשְׁקָה יִשְׂרָאֵל כְּתִיבִי מִן הַמּוֹתֵר לִישְׂרָאֵל: **מַצְהָמָה צַעֲלָא מוּס**. דְּלֵאִינָה נֶאֱסָרֶת נִמִּי אִם הַשְׁתַּחֲוִה לָה: **וּמַהִר**. דְּכִי פִרְכַּת מַה לְבַהֲמָה שְׂכָן צַעֲלַת חִיִּים הַלֵּכֵךְ תַּשְׁבִּיעַ וְלֹא מִיתַסְרָא הֵר יוֹכִיחַ מַה לַהֵר שְׂכָן מַחוּבֵּר בַּהֲמָה טוֹכִיחַ וְחוּר הַדִּין כּו' הִלֵּךְ הַשׁוּה שַׁבָּן שְׁאִין ^(א) תַּפִּיסַת יָד אֲדָס וְהוּ שְׂטַעַס עַלְמּוּ לַהֲמִיר שְׁאִין יוֹכִילִין לַתְלוּת טַעַס הִיתָרִן בַּטַּעַס אַחֵר דִּאִי אֲמַרְתָּ הִיתָרִן מִשּׁוּם מַחוּבֵּר הֵרִי בַּהֲמָה וְאִי מִשּׁוּם חִיִּים הֵרִי בֵּרִי עֵיכְ טַעַס הִיתָרִן מִשּׁוּם דְּלִין בִּין תַּפִּיסַת יָד אֲדָס שַׁדְּדַרְזָּה זֶה הוֹשׁוּ שְׁמִינָא אָף אִנִּי אֲצִיבֵא כָּל הַשְׁווּין לֶהֱן דְּדַדְּרָ זֶה שִׁיחַ מוֹתָרִין וְהַשְׁמַל לִיכֹא לִמְיַפְּדֵךְ שְׂכָן לֹא נִשְׁמַת מַצְרִייתָן דִּהֹא בַּהֲמָה נִשְׁמַתִּית בַּזּוּם: **וּמֵאִילֵן יִבַּשׁ**. דַּנְשַׁתְנָה מַצְרִייתוּ וּפִאִרִי הִכִּי לֹא מִיתַסָּר לַרְבִּנָן דַּפְּלִיגִי עָלֶיהָ דְר' יוֹסִי בְּרַבִּי יִהוּדָה הִלֵּךְ הַשׁוּה שַׁבָּן שְׁאִין צָהֵם תַּפִּיסַת יָד אֲדָס לֶשֶׁם עֲבֻדָּת כּוֹכְבִּים דַּתַּפִּיסָה דַּנְטִיעִיָּה דַּמַּעֲיָקֶרֶף לֹא הוּיָא תַּפִּיסָה לַרְבִּנָן לֵלְאֹו אִילָן ^(א) הוּא הִהוּא שַׁעֲמַל שְׁנַטְעוּ גִרְעִין וּר' יוֹסִי בְּר' יִהוּדָה דַּחֲשִׁיז לִיָּה תַּפִּיסָה וְאֲסָר לִיָּה מִשְׁכַּתָּה לֶה אֲצִילָן שַׁעֲלָה מֵאִלּוּי דַּפְּאִילֵן לִר' יוֹסִי לֹא מִיתַסָּר כָּל זִמַּן שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשֵׂה בְּגוֹפוֹ: **לֶהֱכִי נָסִיב** **הוּי מַעֲשֵׂה**. ^(א) דַּלְכַּתִּי אִיכֹא תַּפִּיסַת יָד אֲדָס. **אֲלֵמָא בְּנִי ר' חִיִּיא תַּפִּיסַת יָד בָּעוּ: לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ בְּנִי ר' חִיִּיא**. הוּא דַּלְמִירִי דִּלָּא צַעֲיָן תַּפִּיסַת יָד דְּדַדְּרָ תְלוּשׁ ^(א) וְלֹא צַעֲלֵי חִיִּים בִּין

שְׁנִדְלָדְלוּ. נַעֲקְרוּ מֵאֲחִילָן וּהַשְׁתַּחֲוִה עֲבוֹרִם לַהֶס: **בְּהַמָּה טוֹכִית**. שְׁאִינָה מַחוּבֵּר וְאִינָה נֶאֱסָרֶת בַּהֲשַׁתְּחוּיָה דַּמְדַּאֲסָר רַחֲמִנָּא נַעֲבֵד לַגְּזוּה דַּמְתִּיז מִן הַבְּקָרִיט וְלֹא כָּל הַבְּקָר לַהֲוִילָא הַנַּעֲבֵד בַּפֶּרֶק שׁוֹר שְ�נַגַּח (ב"ק דף מ: מ:) מַכְלָל לַהֲלִידוּט שְׂרִי דִאִי לַהֲדִידוּט אֲסוּר לִמַּה לִי קֶרֶף לַגְּזוּה הָא מִמַּשְׁקָה יִשְׂרָאֵל כְּתִיבִי מִן הַמּוֹתֵר לִישְׂרָאֵל: **מַצְהָמָה צַעֲלָא מוּס**. דְּלֵאִינָה נֶאֱסָרֶת נִמִּי אִם הַשְׁתַּחֲוִה לָה: **וּמַהִר**. דְּכִי פִרְכַּת מַה לְבַהֲמָה שְׂכָן צַעֲלַת חִיִּים הַלֵּכֵךְ תַּשְׁבִּיעַ וְלֹא מִיתַסְרָא הֵר יוֹכִיחַ מַה לַהֵר שְׂכָן מַחוּבֵּר בַּהֲמָה טוֹכִיחַ וְחוּר הַדִּין כּו' הִלֵּךְ הַשׁוּה שַׁבָּן שְׁאִין ^(א) תַּפִּיסַת יָד אֲדָס וְהוּ שְׂטַעַס עַלְמּוּ לַהֲמִיר שְׁאִין יוֹכִילִין לַתְלוּת טַעַס הִיתָרִן בַּטַּעַס אַחֵר דִּאִי אֲמַרְתָּ הִיתָרִן מִשּׁוּם מַחוּבֵּר הֵרִי בַּהֲמָה וְאִי מִשּׁוּם חִיִּים הֵרִי בֵּרִי עֵיכְ טַעַס הִיתָרִן מִשּׁוּם דְּלִין בִּין תַּפִּיסַת יָד אֲדָס שַׁדְּדַרְזָּה זֶה הוֹשׁוּ שְׁמִינָא אָף אִנִּי אֲצִיבֵא כָּל הַשְׁווּין לֶהֱן דְּדַדְּרָ זֶה שִׁיחַ מוֹתָרִין וְהַשְׁמַל לִיכֹא לִמְיַפְּדֵךְ שְׂכָן לֹא נִשְׁמַת מַצְרִייתָן דִּהֹא בַּהֲמָה נִשְׁמַתִּית בַּזּוּם: **וּמֵאִילֵן יִבַּשׁ**. דַּנְשַׁתְנָה מַצְרִייתוּ וּפִאִרִי הִכִּי לֹא מִיתַסָּר לַרְבִּנָן דַּפְּלִיגִי עָלֶיהָ דְר' יוֹסִי בְּרַבִּי יִהוּדָה הִלֵּךְ הַשׁוּה שַׁבָּן שְׁאִין צָהֵם תַּפִּיסַת יָד אֲדָס לֶשֶׁם עֲבֻדָּת כּוֹכְבִּים דַּתַּפִּיסָה דַּנְטִיעִיָּה דַּמַּעֲיָקֶרֶף לֹא הוּיָא תַּפִּיסָה לַרְבִּנָן לֵלְאֹו אִילָן ^(א) הוּא הִהוּא שַׁעֲמַל שְׁנַטְעוּ גִרְעִין וּר' יוֹסִי בְּר' יִהוּדָה דַּחֲשִׁיז לִיָּה תַּפִּיסָה וְאֲסָר לִיָּה מִשְׁכַּתָּה לֶה אֲצִילָן שַׁעֲלָה מֵאִלּוּי דַּפְּאִילֵן לִר' יוֹסִי לֹא מִיתַסָּר כָּל זִמַּן שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשֵׂה בְּגוֹפוֹ: **לֶהֱכִי נָסִיב** **הוּי מַעֲשֵׂה**. ^(א) דַּלְכַּתִּי אִיכֹא תַּפִּיסַת יָד אֲדָס. **אֲלֵמָא בְּנִי ר' חִיִּיא תַּפִּיסַת יָד בָּעוּ: לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ בְּנִי ר' חִיִּיא**. הוּא דַּלְמִירִי דִּלָּא צַעֲיָן תַּפִּיסַת יָד דְּדַדְּרָ תְלוּשׁ ^(א) וְלֹא צַעֲלֵי חִיִּים בִּין

שְׁנִדְלָדְלוּ. נַעֲקְרוּ מֵאֲחִילָן וּהַשְׁתַּחֲוִה עֲבוֹרִם לַהֶס: **בְּהַמָּה טוֹכִית**. שְׁאִינָה מַחוּבֵּר וְאִינָה נֶאֱסָרֶת בַּהֲשַׁתְּחוּיָה דַּמְדַּאֲסָר רַחֲמִנָּא נַעֲבֵד לַגְּזוּה דַּמְתִּיז מִן הַבְּקָרִיט וְלֹא כָּל הַבְּקָר לַהֲוִילָא הַנַּעֲבֵד בַּפֶּרֶק שׁוֹר שְ�נַגַּח (ב"ק דף מ: מ:) מַכְלָל לַהֲלִידוּט שְׂרִי דִאִי לַהֲדִידוּט אֲסוּר לִמַּה לִי קֶרֶף לַגְּזוּה הָא מִמַּשְׁקָה יִשְׂרָאֵל כְּתִיבִי מִן הַמּוֹתֵר לִישְׂרָאֵל: **מַצְהָמָה צַעֲלָא מוּס**. דְּלֵאִינָה נֶאֱסָרֶת נִמִּי אִם הַשְׁתַּחֲוִה לָה: **וּמַהִר**. דְּכִי פִרְכַּת מַה לְבַהֲמָה שְׂכָן צַעֲלַת חִיִּים הַלֵּכֵךְ תַּשְׁבִּיעַ וְלֹא מִיתַסְרָא הֵר יוֹכִיחַ מַה לַהֵר שְׂכָן מַחוּבֵּר בַּהֲמָה טוֹכִיחַ וְחוּר הַדִּין כּו' הִלֵּךְ הַשׁוּה שַׁבָּן שְׁאִין ^(א) תַּפִּיסַת יָד אֲדָס וְהוּ שְׂטַעַס עַלְמּוּ לַהֲמִיר שְׁאִין יוֹכִילִין לַתְלוּת טַעַס הִיתָרִן בַּטַּעַס אַחֵר דִּאִי אֲמַרְתָּ הִיתָרִן מִשּׁוּם מַחוּבֵּר הֵרִי בַּהֲמָה וְאִי מִשּׁוּם חִיִּים הֵרִי בֵּרִי עֵיכְ טַעַס הִיתָרִן מִשּׁוּם דְּלִין בִּין תַּפִּיסַת יָד אֲדָס שַׁדְּדַרְזָּה זֶה הוֹשׁוּ שְׁמִינָא אָף אִנִּי אֲצִיבֵא כָּל הַשְׁווּין לֶהֱן דְּדַדְּרָ זֶה שִׁיחַ מוֹתָרִין וְהַשְׁמַל לִיכֹא לִמְיַפְּדֵךְ שְׂכָן לֹא נִשְׁמַת מַצְרִייתָן דִּהֹא בַּהֲמָה נִשְׁמַתִּית בַּזּוּם: **וּמֵאִילֵן יִבַּשׁ**. דַּנְשַׁתְנָה מַצְרִייתוּ וּפִאִרִי הִכִּי לֹא מִיתַסָּר לַרְבִּנָן דַּפְּלִיגִי עָלֶיהָ דְר' יוֹסִי בְּרַבִּי יִהוּדָה הִלֵּךְ הַשׁוּה שַׁבָּן שְׁאִין צָהֵם תַּפִּיסַת יָד אֲדָס לֶשֶׁם עֲבֻדָּת כּוֹכְבִּים דַּתַּפִּיסָה דַּנְטִיעִיָּה דַּמַּעֲיָקֶרֶף לֹא הוּיָא תַּפִּיסָה לַרְבִּנָן לֵלְאֹו אִילָן ^(א) הוּא הִהוּא שַׁעֲמַל שְׁנַטְעוּ גִרְעִין וּר' יוֹסִי בְּר' יִהוּדָה דַּחֲשִׁיז לִיָּה תַּפִּיסָה וְאֲסָר לִיָּה מִשְׁכַּתָּה לֶה אֲצִילָן שַׁעֲלָה מֵאִלּוּי דַּפְּאִילֵן לִר' יוֹסִי לֹא מִיתַסָּר כָּל זִמַּן שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשֵׂה בְּגוֹפוֹ: **לֶהֱכִי נָסִיב** **הוּי מַעֲשֵׂה**. ^(א) דַּלְכַּתִּי אִיכֹא תַּפִּיסַת יָד אֲדָס. **אֲלֵמָא בְּנִי ר' חִיִּיא תַּפִּיסַת יָד בָּעוּ: לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ בְּנִי ר' חִיִּיא**. הוּא דַּלְמִירִי דִּלָּא צַעֲיָן תַּפִּיסַת יָד דְּדַדְּרָ תְלוּשׁ ^(א) וְלֹא צַעֲלֵי חִיִּים בִּין

שְׁנִדְלָדְלוּ. נַעֲקְרוּ מֵאֲחִילָן וּהַשְׁתַּחֲוִה עֲבוֹרִם לַהֶס: **בְּהַמָּה טוֹכִית**. שְׁאִינָה מַחוּבֵּר וְאִינָה נֶאֱסָרֶת בַּהֲשַׁתְּחוּיָה דַּמְדַּאֲסָר רַחֲמִנָּא נַעֲבֵד לַגְּזוּה דַּמְתִּיז מִן הַבְּקָרִיט וְלֹא כָּל הַבְּקָר לַהֲוִילָא הַנַּעֲבֵד בַּפֶּרֶק שׁוֹר שְ�נַגַּח (ב"ק דף מ: מ:) מַכְלָל לַהֲלִידוּט שְׂרִי דִאִי לַהֲדִידוּט אֲסוּר לִמַּה לִי קֶרֶף לַגְּזוּה הָא מִמַּשְׁקָה יִשְׂרָאֵל כְּתִיבִי מִן הַמּוֹתֵר לִישְׂרָאֵל: **מַצְהָמָה צַעֲלָא מוּס**. דְּלֵאִינָה נֶאֱסָרֶת נִמִּי אִם הַשְׁתַּחֲוִה לָה: **וּמַהִר**. דְּכִי פִרְכַּת מַה לְבַהֲמָה שְׂכָן צַעֲלַת חִיִּים הַלֵּכֵךְ תַּשְׁבִּיעַ וְלֹא מִיתַסְרָא הֵר יוֹכִיחַ מַה לַהֵר שְׂכָן מַחוּבֵּר בַּהֲמָה טוֹכִיחַ וְחוּר הַדִּין כּו' הִלֵּךְ הַשׁוּה שַׁבָּן שְׁאִין ^(א) תַּפִּיסַת יָד אֲדָס וְהוּ שְׂטַעַס עַלְמּוּ לַהֲמִיר שְׁאִין יוֹכִילִין לַתְלוּת טַעַס הִיתָרִן בַּטַּעַס אַחֵר דִּאִי אֲמַרְתָּ הִיתָרִן מִשּׁוּם מַחוּבֵּר הֵרִי בַּהֲמָה וְאִי מִשּׁוּם חִיִּים הֵרִי בֵּרִי עֵיכְ טַעַס הִיתָרִן מִשּׁוּם דְּלִין בִּין תַּפִּיסַת יָד אֲדָס שַׁדְּדַרְזָּה זֶה הוֹשׁוּ שְׁמִינָא אָף אִנִּי אֲצִיבֵא כָּל הַשְׁווּין לֶהֱן דְּדַדְּרָ זֶה שִׁיחַ מוֹתָ

מסורת הש"ס

(א) חולין פז. [נסוכה לג.], (ב) סוכה נ: גא. [נעניתה כז. ערכין יא.], (ג) [נלקמן נט.], (ד) שבת פב. (ה) [גבי ר"ף ור"ש סתנו כגז רש"י], (ו) [נלקמן מת.], (ז) [דף מז. מז.], (ח) [סוכה גא.], (ט) [ג"ל דהספ.], (י) [ג"ל עניניו], (י"ע) [ע"פ חוס סוכה גב. סוף ד"ה כשאירה ומוס' שם לג. ד"ה נקטס], (י"ג) [רש"י, רש"י]

הגהות הב"ח

(א) גבי איכא דאמרי ואתמר עלה א"ר נחמן א"ר בר אבבה מחלוקת כשנרבעו: (ב) שם דשא הוא דאחידא בלגסא. י"ב ונבטלו קמא דף לה משמע דהוי שניו וי"ל דהיינו אלל גמיה: (ג) שם איילמא אי לבטא: (ד) שם במשנה מי שהיה כותלו סמוך וכו' סוגם לתוך שלו: (ה) רש"י ד"ה אי תכלת וכו' הואיל דרבר מזה וכו' נעבד כלפי גבוח: (ו) ד"ה אפי' הוי אסור דמאיסי: (ז) תוס' ד"ה ואלבא וכו' איזהו דבר שגדירעו אסור ועיקרו מותר: (ח) ד"ה אשירה וכו' אין דהוי והבי גמי אמרינן גבי נקטס ראשו דהדרם ועלתה וכו' והימיה וכו' ומקין לה דאפי': (ט) ד"ה קרמיה וכו' וישריה בכללי וכו' מעכבא ודף:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] גבי איבעיא ליה מפשט פשטא ליה לרב פפא. מלות לרב פפא נמחק. וי"ב נסוכה דף לג ע"א אינ. וכו' מפשטי' שם פסרסה מפשט פשטא ליה לתנא וכו' עי"ל משמע אלל נבד עמנו ודאי פשטא וכן מורה לטון ואת אומרת וכו' וכו' הכפ"ח שם אלל נמסיע ומסיע' מרש"י ועי' ט"ז אי"ח סי' תרמ"ו ופרי"ח ב"ר סי' כ"ח סעיף י"א וד"ק:]

מוסף רש"י

כסדרו. אדם לנס מיה או עוף (סוכה זר). לא שנו. דכסוהי הרוח חייב לנסות, אלל שחור ומתגלה (שם), פטור מלכסות. דהא מנסוה ועמדו הוא (וחיל' [19]). הוראיל ואידחי. על ידי הרוח מנסין על מזה, כדקאמר דכי לא נתגלה פטור מלכסות. אידחי. לעולם ואפילו נתגלה (סוכה זר). הא אידחי ליה מנסין, דהא ידסוה ומתגלה פטור מלכסות (וחילין שם). אין דיהוי אצל מצות. אין אמרינן דהוי אלל מזה, וכו אמרינן דיהוי כפסול קרנן הוא דלאמרינן (שם). עיקר שירה בכלי. שקרנן גבור עטון שיר מן הסוהיה כדאמרינן נמקטס ערסין (יב). מכהה מתקראת, וסכר ר' יוסי עיקר השיר כתיב אלל אם כן חיל מכה עס השיר וכן כטירות ונלסם הכל ממין התפורה שם (סוכה ג). בפה. הלויס אומרים השיר דברי יוס' ציומו, כגון להי הארץ ומלאה (תלסם דר) גדאשן, גדול ה' ומיהולל (שם מת) בשג, וכן טולס (סוכה ג). כותלו סמוך לעבודת כוכבים. שהיה אמוז כותל מחליה אף לנית עבודה זרה (שבת פב).

אצל עיברו ולבסוף נרבעו ד"ה אסורין. דהיא וולדה נרבעו. וגבי נעבד נמי היא וולדה נעבדו ואסורים ואע"ג דחור ונשמנה אין שינוי כנעבד להוציאו מאיסורו: **ואיכא דאמרי**. רב זוטרא גופיה לאיסורא הוה פשט והי"ק ואתמר עלה אמר רבא אמר רב נחמן כו':

וה"נ כעיברו ולבסוף נרבעו נינהו. ואסורי לד"ה דאין שינוי כנעבד: ומהדר ליה תלמודא הכי **השאלה הסם**. לא אישתני דמעיקרא במעי אמו היה קרוי בזהמה והשתא קרוי בזהמה: **דשא הוא דאחידא בלגסא** דלמי הרחם היו סגורין בפניו: **לולבו מהו למזה**. את"ל יש נעבד במחזור אלל גבוה הכא לענין מלות לולב מאי: **אשירה**. שאלסרה אף להדיוט וביטלה כדאמרינן במתני'^(א) נוטל מה שהחליף וקמביעאל ליה אם ראייה שזב למזהו אם לאו: **יש דהוי אלל מזה**. מי הוי שייכא תורת דהוי במלות דמימא הואיל ונדחה בעודו אשירה ידחה עולמית: או **אין דהוי**. ומשתיכא: **אלא שחור ונמגלה**. לאחר שביסמו הרוח: **ה"ג והיונן זה כי חור ונמגלה מאי הוי**. הא אידחי ליה כשביסמו הרוח כיון דכל זמן דלא נתגלה פטור מלכסות אידחי ליה מביסוי: **ל"ש לקולא**. כגון גבי אשירה שנטלה למיהדר לאשתתריי לולבו למזה: **ל"ש לחומר**. כגון גבי כיסוי דמחייצין למיהדר ולכסוי: או **דלמא ספוקי מספקא ליה**. אי יש דהוי אי אין דהוי: **ולחומרא אמרינן**, אין דהוי הלכך גבי כיסוי חייב לנסות אלל לקולא כגון הכא לא אמרינן אין דהוי למישרא תיקון: **תכלת דכסוים**. דנגדי כהונה ללורך עבודה וקמביעאל לן מכשירי קרנן כקרנן דמו או לא ואת"ל כקרנן דמו היכא דנשמנה כשזובעין אותו יש שינוי כנעבד להתירו לגבוה או לא: **היינו נעיא דמינן דר חמא**. דקנן מרתי בצי בעא רמי דר חמא לעיל בשמעתינ':^(ב)

אי תכלת דלויס. וקמביעאל הואיל ^(א) דבר מזה הוא מי מאיס נעבד כלגבוה או לא: **היינו דר"ל דנעי כלולב: לחוליות**. לשיר של קרנן דקיימא לן בהחליל' דשיר מעכב את הקרנן: **חילין**. לשיל"ש בלע"ז: **לפחות**. ימנין של כינור. קורד"ש בלע"ז: **עיקר שירה בגלי**. פלוגתא היא בפי' החליל (סוכה דף ג:): **אפילו הכי אסור**. ^(א) מאיסי ואפילו את"ל לענין דקל דמותר לולבו הכא כיון ללורך קרנן מאיס טפי: **מעין**. אינו נאסר להדיוט דמחזור הוא: **אי לבטאה ידיה**. פרלוף שלו: **ויציעי לך כפסל ולהדיוט**. מדאיבעיא ליה במחזור וגבוה מכלל דפשיטא ליה דבתלוש כה"ג אסירי להדיוט והא בתלוש נמי איכא למיבעיא: **למיא דקמיס**. למיס שהוא רואה עכשיו לפניו השתחוה והרי הלכו להם: **וקמאי קמאי**. כלומר מעין המקלח כל זמן שהמים צאים ראשון ראשון

והולכין להם והצאים אחריהן מותרים: **א"ד לדכרונא דנהר**. לקילוח של נהר והולכו השתחוה והרי כל הנהר נעבד ואי יש נעבד במחזור אסירי: **בתנ"י מי שהיה כופלו סמוך לעבודה כוכבים**. שהיה אחד מכותלי עבודת כוכבים והבית עצמו נעבד: **אסור לבטאו**. שבויה כותל לעבודה כוכבים: **כונס לפוך**. קרקעו ד' אמות: **היה שלו ושל עבודה כוכבים**. שמקום עובי הכותל חציו שלו:

ידיון

דקנבעי מארעא. ר"ל ואינס יוצאים חוץ לשדיהם דאליו היו בני העיר מתספקין ממנו ואם כן הווי מים של רצים ואינס נאסרים:

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

מז. מבא מעיקרא חטים והשתא סולת

הבא מעיקרא חטים והשתא סולת. תימה הכא משמע דיותר יש להמיר חטים ועשאן סולת יותר מוולד וצמרכזה (ב"ק דף סו. ושם ד"ה הס) משמע אפכא דב"ש מוקמי גס לרבות שינויהם ומתירין גלותיהם וי"ל דהתם גבי אמתן טעמא דב"ש משום דלא ניחא ליה בנפחיה ולא עשה הולד אמתן אלל עבודת כוכבים ניחא ליה בנפחיה והכי אמר רבא פי' כל האסורין (תמורה דף ל: ושם ד"ה דניחא) ולד מוקלס ועבד אסור דניחא ליה בנפחיה: **וְאַלִּיבָא דרבי יוסי בר יהודה לא תיבעי דך**. הוה מצי למיבעי צאלין העומד מאליו ואלביא דכ"ע או בשנטעו גרעין לפי מה שפירש אלא ניחא ליה למיבעי אלביא דרבנן אי נמי צאלנות דשכיחי א"י צאלין שנטעו ולבסוף עצדו נמי הוה מצי למיבעי אלביא דר' יוסי דבר יהודה צעיקר אין אס נאסר מה שהיה שם קודם שעצדו כדאמרינן לעיל איזהו דבר ^(א) שפירותיו אסורים ועיקרו מותר הוי אומר איןן שנטעו ולבסוף עצדו: **ב"י מאיס או לא**. ר"ל אית ליה שפיר דרבא (סוכה לא): **דלולב** של עצות כוכבים לא יטול ואם נטל ילא דהסם מיירי קודם ציטול וצדיעבד ילא דמלות לא ליהנות נתנו אלל הכא מיירי אחר ציטול וצעי מי מאיס לכמלה או לא: **אֲשִׁירָה שבטלה קא מיבעיא ליה יש דהוי או אין דהוי**. ^(א) כדאמרינן (בסוכה דף לג).

גבי נקטס ראשו ^(א) (דלולב) ועלתה זו תמרה מערב יוס טוב כשר וצדיעבד זו תמרה ציוס מנעאל ליה התם ופשטי כי הכא מכסוה הרוח וכו' ומסיק תיקון תימה תפשט דאין דהוי מההיא דהתם (דף גז): **היו ^(א) (ענפיו) מרובין מעלו פסול ואין ממעטין ציו"ט ואם מיעטן כשר ומוקי לה (שם לג):** ואפי' אשחור מעיו"ט דהשקא אין דהוי מעיקרו כי הכא ובי הכי דעלתה זו תמרה ציו"ט ואפי"ה אם מיעטן כשר אלמא אין דהוי וי"ל דתמרה אין צידו להעלות תמרה וכן ציטול אשירה אין צידו דע"י עובד כוכבים נרץ לבטלה ולא דמי להדס דצידו למעט ^(א):

היינו בעיא דרשב"י. נקט רשב"ל משום דלמזהה היא כמו צליית דהא בגלל דעמי דרמי כנו חמא היא שהרי נשמנה ע"י טויה: **קרנניה** מהו לחצוצרות. תימה דהא מניח פרק הקומן רצה (מנחות דף כח). חוליות היתה צאה מן העשת של כסף עשאה של שאר מיני מתכות פסולה וכל שכן של קרן דצשלמא היה דקניס (פי"ג מ"ב) דתנן כהסוח מת קולו ו' [שמתן קרניו [שמתן חוליותו [כו'] ו"ל שהוא שופר של ^(א) (קדוש) השנה כדאימא פי' צמה מדליקין (שבת דף גו). חוליות קא שיפורה אלל הכא במכשירי קרנן קא מיירי דכתיב ותקעתם בחוליות על עלולותיהם וי"ל דהיא דמנחות הכהנים והכא לחצוצרות של לויס שהם משוררים על הקרנן וכמה כלי שיר היו שם כנורות ונבלים ומנלמים מדע דקאמר כנסמן עיקר שירה צפה ^(א) ושיר לא מעכבא ואין זה יכול להיות והכתיב ותקעתם בחצוצרות אלל ש"מ כדפי' דתקיעה דקרא לכהנים ורבי' יהודה מפרש דההיא דמנחות בשל משה דוקא קאמר ורביה דבמוקפתא מנינו היו מחללרין וחוליות של זהב צדיהם ונעי' מוס' וצחיס סח. ד"ה כשהוא]: **לא צריכא** יוצאים חוץ לשדיהם הא תנן (ב"ק דף פא).

אבניו בערכין סוף פרק שני: בעי רב המשתחוה למעין מימיו מהו לנסכן. מאי קא מיבעיא ליה אילמא אי למיא קא סגיד ואסירי או לבבואה דידיה סגיד ומיא שרי. אי הכי הכי תבעי ליה מים בספל אם הם אסורים להדיוט שיש לאדם בהם תפיסת יד. ואמרינן לעולם פשיטא ליה דלמא קא סגיד והכי קא מיבעיא ליה להדיוט שיש לאדם מיא דנהרא אסירי. ומתמיהנן ומי מתסרי מי נהר. והאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצבק מים של זהב צדיהם ונעי' מוס' וצחיס סח. ד"ה כשהוא]: **לא צריכא** יוצאים חוץ לשדיהם הא תנן (ב"ק דף פא).

בערכין סוף פרק שני: בעי רב המשתחוה למעין מימיו מהו לנסכן. מאי קא מיבעיא ליה אילמא אי למיא קא סגיד ואסירי או לבבואה דידיה סגיד ומיא שרי. אי הכי הכי תבעי ליה מים בספל אם הם אסורים להדיוט שיש לאדם בהם תפיסת יד. ואמרינן לעולם פשיטא ליה דלמא קא סגיד והכי קא מיבעיא ליה להדיוט שיש לאדם מיא דנהרא אסירי. ומתמיהנן ומי מתסרי מי נהר. והאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצבק מים של זהב צדיהם ונעי' מוס' וצחיס סח. ד"ה כשהוא]: **לא צריכא** יוצאים חוץ לשדיהם הא תנן (ב"ק דף פא).

בערכין סוף פרק שני: בעי רב המשתחוה למעין מימיו מהו לנסכן. מאי קא מיבעיא ליה אילמא אי למיא קא סגיד ואסירי או לבבואה דידיה סגיד ומיא שרי. אי הכי הכי תבעי ליה מים בספל אם הם אסורים להדיוט שיש לאדם בהם תפיסת יד. ואמרינן לעולם פשיטא ליה דלמא קא סגיד והכי קא מיבעיא ליה להדיוט שיש לאדם מיא דנהרא אסירי. ומתמיהנן ומי מתסרי מי נהר. והאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצבק מים של זהב צדיהם ונעי' מוס' וצחיס סח. ד"ה כשהוא]: **לא צריכא** יוצאים חוץ לשדיהם הא תנן (ב"ק דף פא).

א מ"י פ"ג מהל' אסורי מנזח הל' יג: **ב** מ"י שם הלכה יד: **ב** ג מ"י פ"ח מהל' לולב הלכה א טוש"ע אי"ח סי' תרמט פט"י א: **ב** ה מ"י פ"ד מהל' שחיטה הלכה ז סמג עשין סד טוש"ע י"ד סי' כח סעיף יא: **ב** ו מ"י פ"א מהל' צליט הלכה יא סמג עשין טו טוש"ע אי"ח סי' יא סעי' ח: **ב** ז מ"י פ"ג מהל' כלי מקדש הל' ג סמג עשין קסט: **ב** ח מ"י פ"ד מהל' אסורי מנזח הל' ז: **ב** י מ"י פ"ח מהל' עבודת כוכבים הלכ' ס סמג לאין מה טוש"ע י"ד סי' קמג פט"י א:

לעזי רש"י

לשיל"ש [יחילמי"ש]. חלילים. קורד"יש. מיתרים (של כלי גנינה).

רבינו חננאל

אבל עיברו והוקדשו ולבסוף נרבעו אסור. והני חזי' כי עיברו ולבסוף נרבעו דמי דהא הוקדשו החטים ואחר כן טחנן. ודחינן הכי השתא בהמה לא נשתנית היא היא בעצמה שהיתה במעי אמה כשנרבעה. הכא השתחויה לחטים ונשתנו ועשר קמו ולא אפשרטא בהדיא: בעי ריש לקיש המשתחוה לדקל לולבו עבדו ואליבא דרבנן דשורו להדיוט. מאי מצוה כי לבבוב דמי ופסול אי לא. כי אתא רב דרמי אמר אשורה בטבלה קא מיבעי ליה והכי קא מיבעי ליה אין דהוי אצל מצות וכיון בטבלה כשר הוא אלא. ואמרינן ותפשטו ליה מדרגתן כיסוה ונתגלה פטור מלכסות. כיסותו הרוח חייב לנסות ואמר רבי יוחנן לא שנו אלא שחור ונתגלה כר. ואסאק רב פפא זאת אומרת אין דיהוי אצל מצות וחייב לנסות. ואמרינן דרב פפא גופא קא מיבעיא ליה הא איכא למימר דמשום דעבדינן לחומרא מצריכנן ליה לכסוי או דלמא הא דרב פפא כר שנו לקולא ולא שנו לחומרא אין דיהוי אצל מצות סבירא ליה או דלמא מספקא ליה ולחומרא אמרינן לקולא לא אמרי' ועלתה בויקו: בעי רב פפא המשתחוה לבהמה צמרה מהו לתכלת. אמרינן תכלת דמאי אי תכלת של בגדי כהנים מוקדשין שניהו היינו בעיא דרמי בר חמא. אי תכלת דציצית דמצוה [היא] היינו בעיא דריש לקיש. ותריויחו לא אפשרטן. ואמרי' ודאי הכי הוא מיהו אית ליה למיבעי תתיי תלת מילי עלה קרניה של בהמה זו מהו לחצוצרות שוקיה מהו לחלילין. בני מעיה מהו לכינורות. אליבא דבטן דאמר עיקר שירה בכלי וישריה מעכבא את הקרבן כר ועלתה בויקו: וחלוקת מי שאומר עיקר שירה בכלי ומי שאומר עיקר שירה בפה וכלים

ב"ר יוסי עיקר השיר כתיב אלל אם כן חיל מכה עס השיר וכן כטירות ונלסם הכל ממין התפורה שם (סוכה ג). בפה. הלויס אומרים השיר דברי יוס' ציומו, כגון להי הארץ ומלאה (תלסם דר) גדאשן, גדול ה' ומיהולל (שם מת) בשג, וכן טולס (סוכה ג). כותלו סמוך לעבודת כוכבים. שהיה אמוז כותל מחליה אף לנית עבודה זרה (שבת פב).

למיא דקמיה קא סגיד וקמאי קמאי הא אולי להו או דלמא לדברותא דנהרא. לעיקר הנהר קא סגיד. וכולוהו מיא דנהרא אסירי. ומתמיהנן ומי מתסרי מי נהר. והאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצבק מים של רבים אינן נאסרין ופשטינן ודאי מים של רבים אינן נאסרים כי קא מיבעיא ליה מים הנובעים מארצו ולא אפשרטא: **בתנ"י** מי שהיה כותלו סמוך לבית עבודת כוכבים ונפל אסור לבנותו. כיצד יעשה כונס